

mentèron dapasset a partir de 1931. Pasmens sus aquesta via, Alibèrt podiá comptar aparentament sus un collèga e collaborador mai o mens fidèl e present dins la persona d'Ismaèl Girard e mai d'autres qu'intervenguèron mens pontualament dins los escambis occitanocatalans.

La correspondéncia entre Alibèrt e Carbonell se faguèt gaireben exclusivament en catalan, amb una lenga pro corrècta pel primièr, marcada de còps que i a pasmens per qualques occitanismes. Lo lengadocian demandèt a son amic de li mandar gramaticas e dictionaris per melhorar sa coneissença de la lenga de Llull.

A partir d'aquesta collaboracion l'occitanisme avançava a bèles passes en Catalonha. En 1930 Carbonell faguèt venir una delegacion occitana pr'amor de commemorar lo centenari de la naissença de Mistral, e Alibèrt faguèt lo discors de clausura del banquet.

A mai de sos viatges annadièrs a la capitala catalana, Alibèrt tanben intervenguèt coma una mena d'ambassador de la cultura catalana, coma quand organizèt lo viatge de sa conhada, ensenhaira a Màcon, amb sas escolanas en julh de 1931. Per mejan d'Òc amb Carbonell assabentavan de la situacion politica los lectors de la revista. Alibèrt ensagèt tanben, en van, de far conéisser çò que se passava al sud dins la premsa francesa.

De son costat, Carbonell metèt en plaça en 1932 la preparacion d'un cors sus la cultura occitana a Barcelona; mas fin finala Alibèrt ne foguèt lo sol conferencièr. L'endeman, lo 3 de març, lo lingüista occitan foguèt rebut pel president Macià, acompanyat a l'encòp de Pompeu Fabra. L'an seguent, durant lo mes d'abril de 1933, tornava en Catalonha per preparar lo centenari de la Renaissença Catalana.

Malastrosament la publicacion del manifest *Desviacions en els conceptes de llengua i Pàtria* per d'unes intellectuals catalans en 1934 marquèt la primièra, e mai intensa, fendascla dins las relacions occitanocatalanas; una distanciacion catalana qu'anèt en créisser posteriorament per alunhar e desassociar d'un biais gaireben definitiu totes doas lengas e societats. Evidentament aqueste moviment portèt un còp dur a Carbonell e a las activitats occitanocatalanas en general.

Per astre, los corrents catalanistas guidats per Carbonell pervisquèron e permetèron qu'Alibèrt faguèsse espelir son òbra mai granda, la *Gramatica occitana*, qu'èra ja en fasa d'elaboracion a partir de 1930. Sortiguèt en 1935 a Barcelona, finançada per un mecènas catalan, l'avocat, escrivan e editor barcelonés, Joaquim Casas-Carbó.

Aquela collaboracion estrecha, gaireben frairala entre l'occitan Alibèrt e lo catalan Carbonell se limitèt pas a la *Gramatica occitana* o a de conferéncias. Las ajudas financièras dirèctas, o indirèctas amb los abonaments, vengudas de Catalonha permetèron lo foncionament de la revista Òc e de la SEO. Alimentèron tanben la publicacion e distribucion

d'autres òbras coma los *Evangèlis* de l'abat carcinòl Juli Cubainas e la *Legenda d'Esclarmonda* del marselhés Valèri Bernard.

La fin de las annadas 30 amb l'arribada del franquisme e la decada seguenta amb la Segonda Guèrra Mondiala acabèron de dissenhar occitan e catalan tornarmai, mai drasticament e durablament. Los conflictes internacionals desvièron l'occitanisme cap a de posicions favorablas, dins totes dos cases, a la necessitat de demostrar cèrt patriotisme. Pels occitans, s'agissiá de seguir ara sens reguitnar lo corrent del nacionalisme francés, que portava segur a l'encòp a una moderacion, per pas dire autocensura, dins la reivindicacion occitana. Aquela situacion perdurèt encara un bon briu aprèp la fin de la guèrra.

Alibèrt èra doncas isolat dins son catalanisme, que l'orientacion de l'univèrs occitan cap a son besson catalan venguèt encara mai dificila, e segur problematica, qu'o podiá èsser estat abans. Pasmens, malgrat las vicissituds politics e personalas que patiguèt, lo sòmi catalan d'Alibèrt perdurèt e demorèt essencial fins a la fin de sa vida. Son dictionari pòrta aital parcialament las equivaléncias catalanas; e lo genitor de l'occitanisme modern mantenguèt, malgrat de situacions fòrça desfavorablas, sa correspondéncia amb Carbonell e Ventura Gassol.

L'illustracion mai tangibla actualament del ligam occitanocatalan, que ne podriam dire probable son jonhent o nexa central, n'es la Val d'Aran. Las realizacions que ne son vengudas coma las diversas òbras publicadas pel Conselh Generau, la Lei de l'Occitan o l'Acadèmia Aranesa dera Lengua Occitana, son uèi, d'un cèrt biais, l'eiretatge d'Alibèrt e de totes los autres, catalans, valencians, balears e occitans, qu'an luchat per establir e mantenir de ligams entre païses catalans e occitans.

L'ajuda portada per Catalonha a Alibèrt e a l'occitanisme de son temps es estada essenciala e vitala per la construccion e consolidacion de çò qu'avèm ara, e probablament de las produccions a venir.

Claudi Balaguer (Membre der Institut d'Estudis Aranesi-Acadèmia aranesa dera lengua occitana)

Damb era collaboracion de:

Conselh Generau d'Aran

Obra Social "la Caixa"

Generalitat de Catalunya
Generalitat de Catalonha

 BAQUEIRA/BERET

LOÍS ALIBÈRT e Catalonha

Alibèrt, Macià e Fabra ena Generalitat.

INSTITUT
D'ESTUDIS
ARANESI
Acadèmia aranesa dera lengua occitana

Loís Alibèrt e son temps

Loís Alibèrt es un dels personatges màgers per la lenga e cultura occitanas del sègle XX, e tanben de l'epòca contemporanèa. Nascut a Bram, vilatge de Lauragués, dins una familha pagesa lo 12 d'octobre de 1884, lo futur promotor de la grafia dicha classica de l'occitan visquèt viscerament, e d'a fons, sa passion per la lenga d'òc, portada subretot per sa familha. S'agissiá d'una relacion gaireben mistica, coma se vei dins la dedicaça als parents "que m'an tramés l'eiretatge sagrat de nòstra lenga" al començament de sa *Gramatica occitana*.

E mai se faguèt d'estudis de farmacia a Tolosa, per venir farmacian a Montreal tre 1912, sa passion lo menèt a l'estudi de l'occitan, modèrn e ancian. L'estudièt durant sa formacion scientifica a la vila mondina amb Josèp Anglada, un lingüista e especialista prestigiós dels trobadors sortit de Lesinhan de las Corbièras, autor d'una gramatica de l'occitan ancian e d'un trabalh sul parlar de son airal.

Jos sa direccion, Alibèrt presentèt un trabalh encara inedich suls comptes consulars de Montreal. A l'encòp se metèt a escriure la lenga nòstra. Compausèt primièr dins una grafia felibrenca abans de s'assabentar del sistèma desvolopat per Antonin Perbòsc e Prospèr Estieu, que lo deviá puèi afinar e melhorar per ne far la grafia de l'occitan modèrn.

Aprèp qualques primièrs escriches, coma un sonet que li valguèt un prèmi en 1908, se virèt puslèu cap a un caire mai ideologic e scientific que literari, e n'arribèt a se posicionar tre 1927 d'un biais pro radical contra lo Felibritge. Aital dins *Tèrra d'Òc*, que ne foguèt secretari, diguèt que lo Felibritge oficial èra claufit "de rivalitats e de divergèncias politicas", e qu'aviá "fach gaireben completament falhida".

Alara, gaireben tre la debuta, armat d'un grand dinamisme e d'un esperit d'organizacion eficaç, se prenguèt un ròtle important, actiu e central dins la gestion dels escambis entre los divers actors de l'occitanisme. Acampèt aital rapidament a son entorn de personatges essencials per l'occitanisme del sègle XX coma Carles Camprós, Renat Nelli e Max Roqueta.

Fondador, e secretari, de la Societat d'Estudis Occitans en 1930, s'impausèt lèu coma l'autoritat lingüistica mai importanta de son temps gràcias a sa rubrica lingüistica dins la revista *Òc*, çò que menèt lo lingüista Albert Dauzat a li demandar en 1942 de participar al projècte d'atlasses de las regions de França que dirigissiá. Alibèrt trabalhèt tanben un temps còtria amb lo carcassonés Renat Nelli, coma dins la revista *Folklore* que n'èra vice-president. S'í trachava de lingüistica e de normativizar los escriches.

Lo temps de prestigi s'acabèt tre la fin de las annadas 30, mai encara a partir de l'aveniment de las guèrras. Aprèp las nafras de la primièra

Guèrra Mondiala, la mòrt de sa maire en 1933, seguida dètz ans mai tard per la mòrt del filh Enric, que lo maquèron psicologicament d'un biais prigond, Alibèrt coneguèt mai de patiments encara, durant e aprèp la segonda Guèrra Mondiala. L'orientacion politica cap a una drecha pro tradicionalista del lingüista, e son implicacion politica constanta e anciana, lo menèt a prendre posicion a un moment critic de l'istòria. Dins sa volontat de far avançar la lenga, se virèt cap a l'opcion petainista, en sens contra de las ideologias mai democraticas.

Se trobèt acusat de collaboracion amb lo govèrn de Vichèi, aparentament per una denonciacion facha per sa femna. En preson fins a la debuta de las annadas 50, visquèt puèi dins una mena d'exili a Montpelhièr, ont moriguèt lo 16 d'agost de 1959. Trabalhava alara sus una de sas òbras mai conegudas e fundamentalas per l'occitan modèrn, lo *Dictionnaire occitan-français* qu'aguèt pr'aquò pas léser d'acabar, completat e redigit parcialament per la conhada; una òbra sovent criticada per aquesta redaccion e tanben las intervencions de Ramon Chatbèrt, Robèrt Lafont e Pèire Bèc dins la resulta finala. Malgrat son acantonament, Alibèrt aviá contunhat sa crosada lingüistica amb la rubrica "Porguem la lenga" dins *Òc* de 1950 a 1957.

Pensada pel lengadocian mas amb la perspectiva de servir de basa a las autras varietats occitanas, la *Gramatica occitana* representa l'òbra màger del lingüista audenc. Aqueste trabalh colossal serviguèt de fondata e de modèl d'aquí enlà a las normativas espelidas posteriorament, pel provençal amb Robèrt Lafont, e pel gascon amb Pèire Bèc e Joan (de) Boset. Inspirada pel prètzfach de Pompeu Fabra, aquesta representa lo fruch mai madur e perfiech de la relacion entre occitans e catalans. E fin finala, l'òbra occitana mai importanta del sègle XX se publiquèt a Barcelona, e gràcias a l'ajuda e mecenatge catalans que foguèron lo motor d'aquela revolucion intellectuala.

Alibèrt e Catalonha

Aprèp un temps de relacions intensas entre Catalonha e Provença a la fin del sègle XIX, simbolizadas per la Copa Santa, l'imatge del ligam frairal establít entre lo paire del Felibritge e futur prèmi Nobel de Literatura, Frederic Mistral, e lo politician e erudit exiliat catalan Víctor Balaguer, a la debuta del sègle XX lo centre de gravetat de l'afraïrament entre los dos pòbles se desplaçèt cap a Lengadòc.

Amb Alibèrt, l'autre actor central d'aqueste reviscòl, personalitat indissociabla de la del lingüista, es lo sitgetan Josep Carbonell i Gener. La simbiòsi entre totes dos, figuras istoricas de las relacions occitanocatalanas, foguèt tala que quand lo catalan se deguèt exiliar amb la familha en

setembre de 1936, foguèt alara ajudat durant 3 ans per Alibèrt e visquèt a Montreal a ras de la farmacia.

Carbonell èra lo cap de l'Oficina de Relacions Meridionals, entitat que joguèt un ròtle essencial dins la revitalizacion de l'occitanisme gràcias subretot a l'enviament de mantas ajudas financièras que permetèron la publicacion d'Òc e de diversas òbras importantas per la visibilitat e difusion de l'occitan, e mai l'occitanisme, dels ans 1930. Grand dinamizaire, inspirèt, apiegèt e esperonèt constantament Alibèrt per elaborar la gramatica e mai crear la Societat d'Estudis Occitans, antecessor de l'IEO.

Lo recauquilhament de l'afraïrament occitanocatalan comencèt tre 1927 quand se celebrèt lo 50ⁿ anniversari de las Fèstas Latinas a Montpelhièr, eveniment que portèt la presència d'una delegacion catalana importanta al Clapàs. Dins un article d'Òc de 1929 Alibèrt parla de son primièr viatge a Barcelona en evocar son pivelament per la cultura e lo mond catalans tre son adolescència, trenta ans enrè, gràcias a la lectura de la *Campana de Gràcia*, e l'*Almanac Boher*, prestats per un companh catalan de son collègi a Carcassona.

Curiós de s'assabentar de çò que se passava en Catalonha e de melhorar son catalan, l'audenc aviá descobèrt dins sas lecturas catalanas Pompeu Fabra e son prètzfach de pes pel reviu de la lenga catalana. L'influència del lingüista barcelonés, e l'admiracion creissenta que sentissiá per el, lo portèron a se comportar un pauc mimeticament dins son òbra. Aital bategèt sa rubrica lingüistica *Convèrsas filologicas* que publiquèt tre 1929 dins *Òc*.

Aquel primièr viatge serviguèt probablament a l'establiment o a l'enfortiment dels ligams amb los actors màgers de sas relacions amb lo catalanisme. I rescontrèt Carbonell, e l'escrivan J.V. Foix durant aquel temps, çò que marcariá l'enfortiment d'una granda amistat e una correspondència abondosa, mai pròcha e intima a partir de 1930. Dins aquesta i podèm veire l'interès del lingüista per totas las facietas de la realitat catalana, son activitat scientifica e tanben los canviaments politics. Mai enlà de las orientacions politicas èra la libertat dels catalans que lo fasiá somiar. Arribèt aital a escriure a son amic Carbonell: "Hi ha quelcom més bell que la República, és la llibertat de Catalunya". Demest sas amistats pròchas, comptèt tanben Ventura Gassol, un poèta e politician nacionalista que foguèt Conseller e facilitèt los ligams entre occitans e catalans.

Probablament mai que lo caractèr pro intransigent d'Alibèrt, sas idèas politicas o de gelosias, foguèt aqueste supòrt catalan e l'orientacion cap al sud, un alunhament evident de l'orbita francesa, que generèron de friccions amb d'autres actors màgers de l'occitanisme, qu'au-